PERISKOP
FORUM FOR KUNSTHISTORISK DEBAT

Periskop: Forum for kunsthistorisk debat

Nr. 35, 2026

“Omsorg”

Titel: “Kroppens ord – et kunstværk skabt gennem lag af omsorg”

Forfatter(e): Amalie Sjchøtt-Wieth, Ane Signe Green

Sidetal: 92-103

Dato: 28.10.2026

DOI: 10.7146/periskop.v2026i35.172397

AMALIE SCHJØTT-WIETH OG ANE SIGNE GREEN

Kroppens ord – et kunstværk skabt gennem lag af omsorg

Fra 2024 til 2025 har Medicinsk Museion samarbejdet med den danske billedkunstner Gudrun Hasle om kunstværket *Kroppens Ord* – et 8 meter langt tekstilværk, der forestiller en horisontal menneskekrop. Værket er lavet af gamle lagner, pudevår og beklædninger i hvide nuancer, som stammer fra hospitaler og lazaretter. På kroppen er der syet 500 stoflapper med ord, der alle fortæller om livet med kroppen. "Skælve", "colitis ulcerosa" og "pikansjos" – værket rummer alt fra følsomme verber til diagnoser og frække navneord. Stoflapperne er også af gamle hospitalstekstiler, og kropsordene er trykt med bogstavstempler og blå maling efter idé og koncept af Gudrun Hasle. Alle ord er indsamlet blandt museets publikum, samarbejdspartnere og på forskellige institutioner i København. Værket er altså et kollektivt værk, hvor mange mennesker reflekterer over livet med kroppen.

Blot ved at iagttage værket kan man finde omsorg. Den kan findes i hvert enkelt af de mange sirlige sting, Gudrun Hasle omhyggeligt har syet, den findes blandt de ord, publikum har givet til værket, og i værkets materialer gennem deres oprindelige funktion som redskaber til at yde pleje til syge mennesker. Værket rummer således mange lag af omsorg. Når vi i det følgende skriver om omsorg, er det for os en bred praksis, der handler om at passe på og tage vare på noget. I dette essay udfolder vi omsorg i relation til Gudrun Hasles værk i fortid, nutid og fremtid gennem konservatorisk og kuratorisk faglige vinkler.

Værkets kontekst

Kroppens Ord hænger på Medicinsk Museion i København og er skabt stedsspecifikt til Appendix, et rum og projekt, som museet udvikler i disse år. Medicinsk

[1] Værket *Kroppens Ord* er et 8 meter langt tekstilværk. Værket er skabt til rummet Appendix på Medicinsk Museion.
Foto: Andreas Thaulow

Museion er et museum under Københavns Universitet, der forsker, formidler og samler på medicinsk historie og kultur. Museets samling blev oprettet i 1906 af en gruppe læger, der ønskede at bevare og fortælle om den medicinske professions historie til glæde og interesse for andre læger. Det betyder, at der ikke var fokus på de øvrige professioner inden for sundheds- og plejesektoren eller på patienterne. Denne mangel prøver museet nu at bryde med, særligt gennem projektet Appendix. Her skaber vi inddragende formater, hvor vi inviterer patienter, sundhedsfaglige praktikere, forskere og den bredere befolkning til at reflektere over og dele deres erfaringer. Det gør vi med udgangspunkt i museets samlinger, hvor genstandene er centrum for samtaler, dialog og udveksling af perspektiver (Grytter et al. 2025). Det er ud af Appendix-projektet, at *Kroppens Ord* tager sit udgangspunkt.

Fortiden – omsorgen i og for tekstilerne

På Medicinsk Museion har tekstil historisk set været en nedprioriteret genstandskategori. De læger, der oprindeligt indsamlede og kuraterede samlingerne, anså ikke hospitalernes og klinikkernes tekstiler for at være en del af lægens redskaber. De tekstiler, der alligevel fandt vej til samlingen, har i mange år befundet sig i magasinerne uden at blive dokumenteret og uden at få den opmærksomhed, det kræver at registrere og katalogisere museumsgenstande. Kun en række militære lægeuniformer, et par spændetrøjer og nogle enkelte sygeplejerskeuniformer er blevet indskrevet i museets protokoller. Det øvrige – bunker af sengelinned og patienttøj – har ligget anonymt i skabe, kasser og plastikposer. Før alle disse tekstiler havnede på museet, var de et redskab til at yde omsorg for patienter i sundhedsvæsnet, og de bærer således omsorgens materialitet i sig. En skildring af omsorg i sygehusvæsenet, der har ligget i dvale i årevis.

[2] *Kroppens Ord* rummer mere end 500 ord indsamlet blandt sundhedsfaglige, patienter, forskere og museumsgæster. Foto: Andreas Thaulow.

[3] Sygestue på Det Kongelige Frederiks Hospital, ca. år 1900. Foto: Medicinsk Museion.

Tekstilernes omsorgshistorie

På de første hospitaler i 1700-tallets Danmark gjorde man meget for at hjælpe patienterne, men den mest gavnlige behandling var omsorgen. At blive lagt i en ren seng og modtage daglige, nærende måltider og pleje var det bedste, man kunne tilbyde et menneske, der var ramt af sygdom. I dag, hvor vi har specialiserede omsorgsprofessionelle, er sengelinned og beklædning stadig en nødvendighed i arbejdet med at pleje patienter. Dette aspekt af sygdomsbehandlingen er måske en smule overset, både når man ser på fortællingen om medicinhistorien og i vores syn på behandling. Samtidig med at tekstilerne har givet omsorg, og tydelige pletter og brugsspor fortæller om denne brug, fortæller de også historien om, hvordan mennesker har draget omsorg for selve tekstilerne. Der er utallige reparationer, der gennem tiden er blevet syet for at forlænge levetiden for materialerne. Ikke hurtige, voldsomme lapninger, men fine, næsten usynlige sting. Tekstilerne bærer dermed to sider af sundhedsvæsenets omsorgshistorie med sig.

Beklædning – fra patientens forvaskede frotté til lægens uniform

I sundhedsvæsenet findes mange typer beklædning. Tøjet har ofte en praktisk funktion, men det fortæller også om det menneske, der bærer det.

[4] Sygeplejerskeuniform, 1939. Indsamlet fra Kommunehospitalet. Foto: Medicinsk Museion.

[5] Spændetrøje af hør. Ærmerne er lange og kan fikseres med bindebånd. Indsamlet fra Rigshospitalet. Foto: Medicinsk Museion.

[6] Detalje af en reservelægeuniform fra Hæren, 1914-1918. Foto: Medicinsk Museion.

[7] Bunker af tekstil blev kasseret i forbindelse med en samlingsgennemgang i årene 2018-2021. Fra disse bunker valgte Gudrun Hasle materialerne til *Kroppens Ord.* Foto: Medicinsk Museion.

Patienttøj er det tøj, der udleveres til indlagte mennesker. I patienternes tøj findes en særlig dualitet. På den ene side er tøjet ikke specielt flatterende, og det kan udfordre forfængeligheden (Kürstein 2006). Patientens selvbillede kan blive påvirket, fordi det personlige udtryk forsvinder i de hvide klæder, og patientens identitet bliver frem for alt at være indlagt og afhængig af hjælp. På den anden side kan patienter opleve, at den særlige påklædning gør, at de i højere grad accepterer at befinde sig i en sygdomssituation. De behøver ikke at fremstå stærke eller handlekraftige, for mens de er på hospitalet, handler det om at tage imod den behandling, som systemet kan tilbyde (Kristensen & Winter 2016). Man kan måske sige, at man bliver klædt på til at modtage omsorg. Når man som patient er iført et sjasket sæt bomuldsundertøj og en sjælevarmer i forvasket frotté med stemplet "Tilhører Københavns Hospitalsvæsen", er det næppe ordet uniform, man vil forbinde denne beklædning med. Men faktisk oplever patienter netop, at de iklæder sig noget, der giver dem en bestemt identitet, samhørighed og status – som en uniform (Kristensen & Winther 2016).

I kontrast til det bløde patienttøj står de militære lægeuniformer, der med håndskrevne museumsnumre har hængt på rad og række og indtil for nylig udgjorde størstedelen af museets registrerede tekstilsamling. Lægeuniformerne hædrer med deres firskårne snit, skinnende guldknapper og stjerner på skuldrene fortællingen om at redde menneskeliv i ekstreme situationer. Erfaringerne fra slagmarken knytter sig til kirurgiens udvikling, den medicinske behandling og videnskabens fremskridt. Men sammenligner man stakkene af linned og patienttøj med de statelige lægeuniformer, indrammer man den fortælling, museet ønsker at nuancere. Hvem giver vi en plads i historien? Lægerne, der donerede deres uniformer, deres navne, titler og fortjenester, der grundigt er beskrevet, og som taler ind i fortællingen om et museum skabt af læger for læger? Eller de utallige patienter, hvis kroppe blev behandlet? Ved at hive patienternes beklædning op af de identitetsløse bunker sætter vi fokus på de mennesker, der også har formet udviklingen af den medicinske videnskab. Som medicinsk museum har vi pligt til også at bevare og drage omsorg for den side af historien.

Et museum i overskud af tekstiler

I forbindelse med et samlingsprojekt i 2018-2021 blev der foretaget en grundig gennemgang af museets genstande, heriblandt tekstilerne. Bunkerne blev sorteret, og et stort og varieret udvalg af tekstiler og beklædningsgenstande blev registreret. De blev tildelt et museumsnummer og dokumenteret i museets database. Men mængderne af sengetøj, kitler, viskestykker og patienttøj udgjorde langt mere, end samlingen kunne rumme, og museet stod tilbage med et over-

skud. Materialets museale værdi var af så ringe betydning, at det ikke gav mening at tilbyde det til andre museer, og den normale praksis ville være at destruere det. Men selvom det ikke gav mening at bevare overskudstekstilerne for eftertiden i samlingerne, havde vi et håb om, at de kunne have en anden fremtid på museet. Gennem forsknings- og formidlingsprojektet *The Living Room* på Medicinsk Museion har museet tidligere arbejdet med kasserede genstandes nye potentialer under begrebet *fringe objects* (Grünfeld et al. 2023). Det var blandt andet på baggrund af disse erfaringer, at vi inviterede Gudrun Hasle til at skabe det værk, der blev til *Kroppens Ord*.

Nutiden – kunstnerisk og kuratorisk omsorg

Gudrun Hasle har skabt *Kroppens Ord* som en på én gang enkel og mangetydig fortælling og et imponerende håndarbejde. Hertil kommer de flere hundrede kropsord, som lige så mange forskellige mennesker har bidraget med. I det følgende vil vi fokusere på kunstnerens omsorg for værket og vores praktiske, kuratoriske omsorg i mødet med de mennesker, der har deltaget i tilblivelsen.

[8] *Kroppens Ord* hænger i rummet Appendix på Medicinsk Museion og inddrages aktivt i museets aktiviteter med publikum.
Foto: Andreas Thaulow.

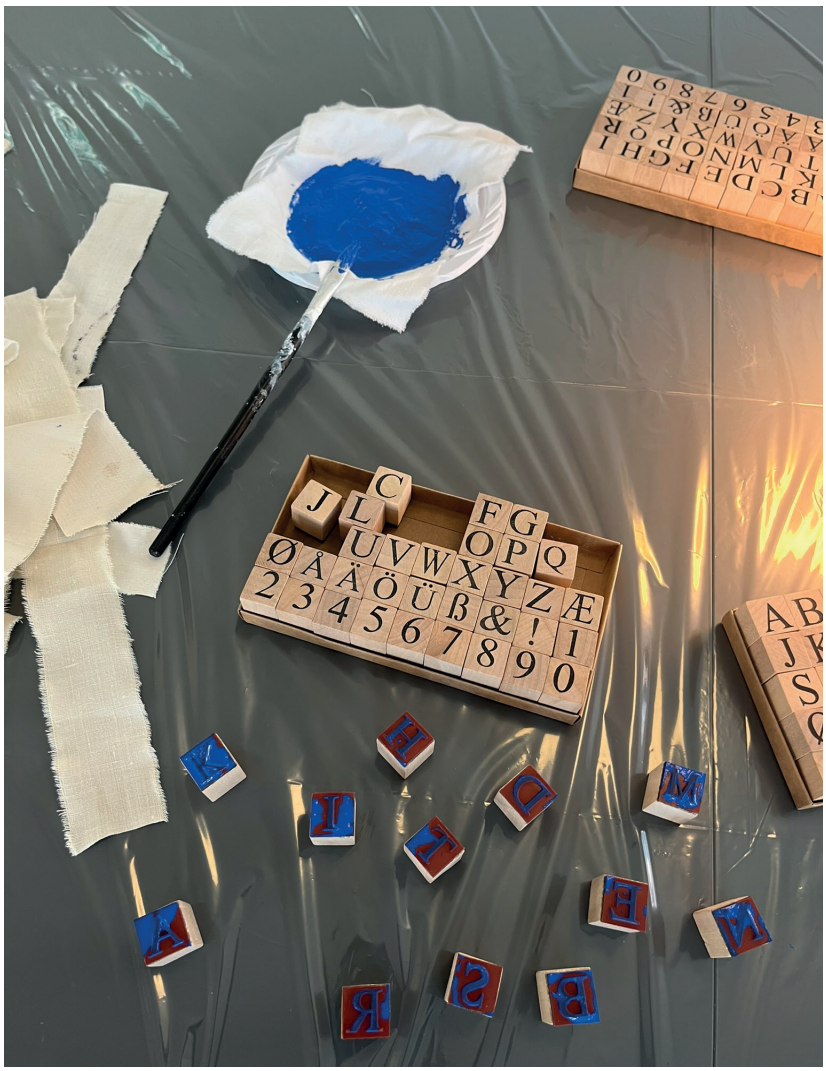
Kunstnerens omsorg

Det er Gudrun Hasle, der har udvalgt de materialer, der indgår i værket. Og der er noget tankevækkende i hendes valg. I de bunker af tekstiler, hun blev præsenteret for, var der både linned, patienttøj og moderne lægekitler. Hurtigt blev kitlerne skilt fra, fordi de ville blive for hårde at sy i. De materialer, der blev udvalgt til værket, var dem, patienterne har haft tæt inde på kroppen, og dem, personalet har brugt i deres omsorgsarbejde. I værkets materialitet er det således patienterne og omsorgshistorien, der er repræsenteret.

Gudrun Hasles broderi kan ligeledes spejles i omsorg. Det er et hændernes omhyggelige arbejde, men spejlingen findes også i et bredere perspektiv. Ligesom omsorg historisk set har været kvindernes domæne, er også broderiet blevet opfattet som en "kvindeting". I håndarbejdets historie bliver broderi en hjemlig syssel, der kobles til datidens kvindeideal. Det er en aktivitet, der dels skal disciplinere kvinderne, og dels skal fremvise den dydige kvinde gennem hendes håndværksproduktion (Szilas 2024). I dag bærer broderiet andre fortællinger, og kunstnere som Gudrun Hasle bruger broderiet frit til at skabe værker om deres eget liv og om kvindeliv generelt. I broderiets historie ser vi altså en udvikling fra at være negligerede kvindesysler og en kvindekontrollerende praksis til i dag at være et medie for at udtrykke sig. Broderi og omsorg har flere ting til fælles. Begge praksisser kræver øvelse og omhyggelighed, de kræver kontinuitet og kan være strabadserende at udføre. Denne pointe understregede Gudrun Hasle til ferniseringen af *Kroppens Ord,* da hun fortalte, hvordan dette store håndarbejde ligefrem havde resulteret i blødende fingre. De er begge grundlæggende for det at være menneske – vi er alle afhængige af omsorg for at blive mennesker (Holten 2024), og vi er alle afhængige af håndarbejde og tekstiler for at overleve og udvikle os som mennesker (Ravn 2024). Håndarbejde og omsorgsarbejde har begge ændret status fra at være undervurderet og usynligt til i dag at blive forstået som værdiskabende og nødvendige praksisser.

Kuratorisk omsorg

Værkets 500 kropsord er indsamlet over en periode fra september 2024 til april 2025. I indsamlingsprocessen har vi mødt folk med spørgsmålet: "Vil du donere et kropsord til et kunstværk? Ordet skal beskrive din relation til kroppen. Alle slags ord er velkomne, og der er ikke noget rigtigt eller forkert." Vi har samlet ind blandt museets forskerkollegaer på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, fra patienter i samarbejde med Rigshospitalet, blandt sygeplejestuderende og SOSU-elever og museets gæster. Disse forskellige perspektiver genfindes i ordene. Der er dagligdagsbeskrivelser af kroppen ("arm" og "øje"), der er medi-

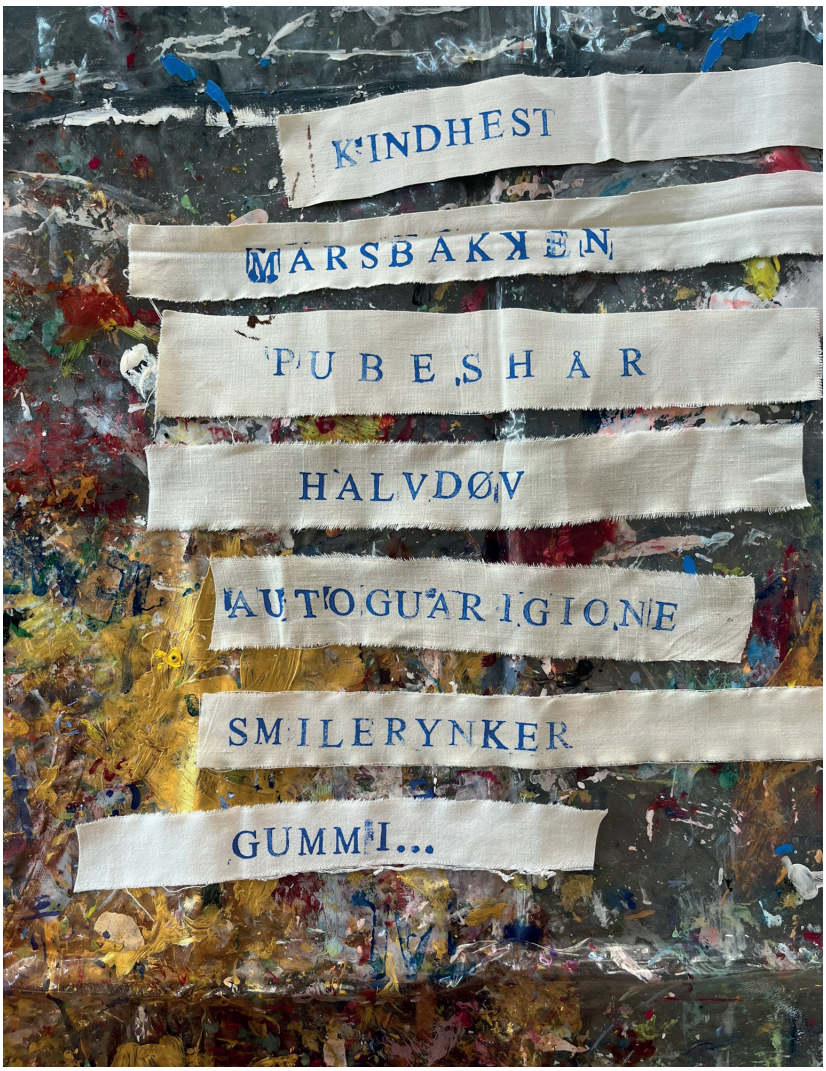
[9 og 10] Alle kropsord er trykt med stempler og blå maling på gamle hospitalstekstiler.

cinske ord (“colitis ulcerosa”, “femur” og “hippocampus”), der er kreative ord (“babyhule”, “sjæleetui” og “kødrose”) og frække ord (“røvsnaps” og “pikhoved”). Vi har forsøgt at følge kunstnerens intention om at skabe et værk, hvor mange stemmer er repræsenteret, og vise, hvordan vi alle forholder os til kroppen på forskellige måder. Patienternes erfaringer, sundhedspersonalet, der plejer syge kroppe, og forskerne, der søger viden om kroppens mysterier.

I indsamlingsprocessen har vi oplevet, at nogle mennesker er hurtige til at finde på et ord, andre tænker længe over, hvilket aftryk de vil lade være en del af værket. Men det, vi generelt har oplevet, er, at vores simple indgangsspørgsmål har åbnet for samtaler og møder mellem os som museumsfaglige og mennesker i verden omkring os. Hvis man leder blandt de mange ord, finder man ordene “(om)sorg” og “omsorgsfuld”. Værket rummer også omsorgens modsætning. Der er ord, der beskriver fraværet af omsorg, f.eks. “ensomhed” og “tomhed”. En har endda skrevet “omsorg og frygt” på samme stoflap, som et par, der følges ad gennem livet. Vi har fået utallige personlige historier om, hvorfor de valgte ord skulle være en del af værket. Et eksempel er en kvinde, der skrev “rejehop” med henvisning til hendes datter, Gry. Kvinden fortalte, hvordan hun til den første graviditetsscanning så et lille foster, der hoppede rundt på skærmen som en lille reje. Derfor blev datteren navngivet Gry efter Grand Prix-stjernen med de legendariske dansetrin. Som et ekstra lag til historien opdager vi, at der er kommet en lille plet maling formet som en reje

inde i det stemplede "o" – eller, om man vil, et lille rejeformet foster i en rund mave. Sådanne historier findes mange steder i værket, og de væver sig sammen med erfaringer og forståelser af omsorg.

Under indsamlingen har vi gjort os mange tanker om kuratorisk omsorg. Vi ved fra vores arbejde i Appendix-projektet, at det kræver særlig opmærksomhed at inddrage menneskers levede erfaringer og skabe rum for deres fortællinger. Det kræver tid til at lytte rigtig efter og overskud til at tage imod. Måske er det særlig relevant for et museum, hvor emnet er så stærkt knyttet til liv og død, fødsler, sygdomme, helbredelser og svækkelser. Der er meget på spil og kort vej til, at det personlige kommer frem. Ofte oplever vi, at mennesker gerne vil dele deres erfaringer, og at der er ganske få tabuer. Men det er vigtigt, at folk, når de har delt deres historie, oplever, at det bliver taget imod. Helt konkret, hvordan den lille stoflap med et nytrykt kropsord skifter hænder og bliver omhyggeligt lagt ud, måske glattet lidt med kuratorens kyndige fingre, så malingen kan tørre, og sikre deres bidrag til værket.

Fremtiden – bevaring og formidling

Kroppens Ord hænger permanent i rummet Appendix. De kasserede tekstiler er efter den kunstneriske bearbejdning transformeret og bidrager til museet med en ny fortælling. Fremtiden for værkets brug og bevaring er fra starten afstemt med kunstneren, således at det er et nærværende og rørbart værk, som kan

bruges aktivt med museets publikum samtidig med at en bevaringsplan understøtter værkets holdbarhed.

Konservatorisk omsorg

Kroppens Ord er blevet registreret i museets database og har fået tildelt et museumsnummer. Her dokumenterer vi kunstner, årstal, materialer og kontekst. I den dokumentation ligger fortællingen om nogle oversete tekstiler, der ikke var blevet tillagt stor betydning. Nu er disse tekstiler blevet til noget andet – ikke kun historiske tekstiler, men også et kunstværk. De har været igennem ikke bare én, men mange kærlige hænder, og i deres nye form har de fået en ny museumsfremtid. I den fremtid skal den konservatoriske omsorg balancere mellem frygten for, at værket tager skade af berøring, og omsorgen i at holde værket i live ved at bruge det til formidling. I Appendix arbejder vi med at aktivere flere sanser i mødet med museets genstande (Grytter et al. 2025). Derfor har det været vigtigt at acceptere præmissen om et rørbart værk. I bevaringsplanen gør vi derfor rede for risici for slitage, så længe den kunstneriske vision med værket ikke forstyrres. Løbende vil lapperne slippe hist og her, og det hvide tekstil vil få pletter af berøring. Denne slitage er en del af værkets liv. Hvis der derimod bliver spildt rødvin på værket, så er det, med Gudrun Hasles egne ord, en anden sag, som der skal tages hånd om. Den konservatoriske omsorg er derfor primært fokuseret på nutidens behov for at kunne interagere med værket og ikke fryse værket i tid, som bevaringsarbejde traditionelt arbejder for. En intention, som både kunstner og museum har delt fra starten af projektet.

Værket i formidling

I processen omkring tilblivelsen af *Kroppens Ord* opdagede vi, hvor særligt et rum dette værk åbner for os og for publikum. Derfor har vi, efter at værket var færdigt, brugt det i aktiviteter. På den måde får værket et liv i museets dialog med publikum.

Et eksempel på dette er en workshop, som vi lavede i samarbejde med en forsker, der undersøger, hvordan man kan skabe nye forbindelser mellem patienters levede erfaringer og forskning i nye behandlinger. Med en udvalgt gruppe af stamcelleforskere og patienter lavede vi en aktivitet, hvor deltagerne skulle skrive en tekst om deres mave og mavefornemmelser. Teksten skulle de ikke dele, men de skulle vælge ét centralt ord, som de skulle trykke med stempler og blå maling og derefter placere på en til lejligheden tegnet krop – akkurat som i processen med at skabe det oprindelige værk. Og ganske som under indsamlingen til værket oplevede vi, hvordan deltagerne ikke kun delte placeringen af

ordet, men også en uddybning, en refleksion eller en personlig fortælling. Fx havde en af patienterne skrevet "planlægning", fordi hendes hverdag afhænger af minutiøs planlægning pga. hendes diagnose. En af stamcelleforskerne skrev ordet "formål" og placerede det på kroppens hånd, mens han beskrev, hvordan denne aktivitet havde vækket en glemt kobling mellem hans daglige arbejde med petriskåle i laboratoriet og rigtige menneskers levede liv.

Et kor af kroppe

Kroppens Ord rummer mange lag af omsorg og omsorgshistorie: omsorgen i værkets materialitet, omsorgen i kunstnerens vision og håndarbejde og omsorgen i de museumsfaglige praksisser. Værket giver omsorgshistorien en plads på museet som en kunstnerisk påmindelse om, hvordan vi alle før eller siden får brug for omsorg fra andre. Værket afspejler formålet med Appendix som et sted, hvor vi undersøger nye måder at være et medicinsk museum på. Vi inddrager forskellige stemmer og lader dem være lige i undersøgelsen af kroppen som en mangetydig størrelse, der rummer lag på lag af betydninger, erfaringer og fortællinger. Med form som et enkelt individ viser *Kroppens Ord,* hvordan 500 forskellige stemmer fletter sig sammen i én kunstnerisk fortælling om livet med kroppen.

OM GUDRUN HASLE

Gudrun Hasle (f. 1979) er dansk billedkunstner uddannet fra Det Fynske Kunstakademi. Hasle er særligt kendt for sine tekstilværker med broderier, men arbejder også med tryk, video og film. Værkerne involverer ofte tekst og kredser om temaer som krop, moderskab, psykisk sygdom og følelsen af at være anderledes.

LITTERATUR

Grünfeld, Martin, Adam Bencard og Louise Whiteley. 2023. "From Mausoleum to Living Room. Practicing Metabolic Carpentry in the Museum". C*entaurus* 65: 387-416.

Grytter, Simone, Amalie Schjøtt-Wieth, Ane Signe Green og Josefine Rahbek Stromark. 2025. "Rør ved mig". *Tings tale* 07: 62-79.

Holten, Emma. 2024. *Underskud – Om værdien af omsorg*. København: Politikens Forlag.

Kristensen, Dorthe Dall og Bodil Winther. 2016. "Patienttøj skaber og beskytter identiteten". *Fag & Forskning* 2: 48-53.

Kürstein, Mette Poulsdatter. 2006. "Patienternes tøj er utidssvarende". *Sygeplejersken* 7: 28-37.

The Living Room. u.d. https://www.museion.ku.dk/the-living-room/. Sidst tilgået 25. februar 2026.

Ravn, Anna. 2024. "Ét sting ad gangen". *Weekendavisen,* 9. august.

Szilas, Linnea Mølbak. 2024. "Kunsten i et klæde". I *Nål og tråd: håndarbejde i kunsten.* Kunstmuseum Brandts.